

een natuurlijke, bosrijke omgeving bent. Twente behoort daarnaast tot de veiligste gebieden van het land. De spanning tussen stad en ommeland steekt in Twente vaak de kop op en verklaart waarom de regionale bestuurders blijven steggelen over thema's die een van beide kunnen schaden. De slepende discussie over de toekomst van Vliegveld Twente (bedrijvigheid of natuur?) is daarvan een sprekend voorbeeld.

Trend en traditie

De tweede tegenstelling in Twente is die tussen trend en traditie. Deze uitersten vloeien voort uit de hiervoor genoemde spanning. Vernieuwing hoort bij de stad, terwijl het koesteren van het verleden een typisch plattelandsverschijnsel is. Dat Twente trends zet, nemen de politici in Den Haag ook steeds meer waar: de regio is aangemerkt als een Piek in de Delta die een grote bijdrage levert aan de innovatiekracht van ons land. Terecht, want de regionale bedrijven en kennisinstel-

lingen (de Universiteit Twente, Saxion Hogeschool en het ROC Twente) zijn broedplaatsen van vernieuwing. Weinig Nederlanders weten dat de surfplank, het kunstgras, opereren op afstand en schilderijenrestauratie met laser-technologie Twentse innovaties zijn. Vooral op het gebied van materialen, machines, bouw en medische technologie scoort Twente goed. Wel lijdt de regio aan het Intel Inside-syndroom: Twentse bedrijven maken veel snufjes (of het nu gaat om de technologie in de Airbus of de veer waarmee je een Senseo-koffiemachine openklikt), maar de regio heeft weinig consumentenproducten met een eigen gezicht. Ondanks al die innovatie is de economische structuur nog altijd traditioneel. Ruim een kwart (26%) van de Tukkers werkt in de industrie; dat is 7% meer dan het landelijk gemiddelde. Dit is terug te voeren op de textielnijverheid die de regio groot heeft gemaakt, al is deze sector na de crisis van de jaren zestig zo goed als verdwenen. Niet alleen economisch, maar ook in sociaal-cultureel

opzicht is Twente nog vrij traditioneel. De streek koestert de dragers van haar identiteit, zoals de Nedersaksische taal, de vlag en het volkslied. Het Twentse ros (kader) duikt daarbij telkens op als symbool. Ook streekproducten, variërend van de klassieke metworst tot biologisch geproduceerde bessenslikeur, zijn in opmars – soms zelfs met eigen winkels, zoals Landerijk. Het succes van de regiosoap *Van Jonge Leu en Oale Groond* laat bovendien zien dat streektaal ook bij de jeugd leeft, al blijft het streekbewustzijn van veel jonge Twentenaren beperkt tot Grolsch, Herman Finkers en FC Twente.

Samenwerking en tegenwerking

De laatste tegenstelling in Twente is die tussen samenwerking en tegenwerking. Enerzijds zijn Tukkers netwerkers in hart en nieren, zo blijkt uit onderzoek dat in het kader van de European Values Studies is verricht. Nergens in West-Europa is het 'sociaal kapitaal' – de deelname van burgers aan lokale netwerken en de mate waarin mensen elkaar in algemene zin vertrouwen – zo hoog als in Twente. In de streek is maar liefst 89% van de bevolking lid van een sociaal-culturele vereniging (denk aan de plaatselijke voetbalclub, het lokale zangkoor en de regionale ondernemerssociëteit), terwijl dat in West-Europa gemiddeld 26% is. Verder zegt 65% van de Twentenaren vertrouwen te hebben in de medemens, wat een stuk hoger is dan het Europese gemiddelde van 35%. Dit gevoel van saamhorigheid gaat wellicht terug tot het 'noaberschap', de onbaatzuchtige burenhulp die de Twentse boerengemeenschappen in het verleden verbond. Anderzijds laat Twente op het vlak van saamhorigheid het tegendeel zien. De

bestuurlijke historie van de streek is een aaneenschakeling van tegenslagen, teleurstellingen en gemiste kansen. In zo'n vijftig jaar tijd hebben de Twentenaren een Stedenband, Gewest, Stedelijk Knooppunt, Dubbelstad, Dubbelstadplus, Twentestad, Netwerstad en tot tweemaal toe zelfs een Provincie Twente aan zich voorbij zien trekken. De Regio Twente is al weer een aantal jaren een feit en vervult een belangrijke rol om bovenlokale projecten van de grond te trekken. Door de telkens terugkerende onenigheid en tegenwerking tussen de steden en plattelandsgemeenten blijft de Regio Twente echter een wankele constructie. Het borrelen bij de ondernemerskring is natuurlijk ook wat anders dan het nemen van besluiten over de toekomst van de regio.

Twente blijft verbazen

Als er in Twente weer eens heibel is over een onderwerp (zoals nu over Vliegveld Twente), gaat het vaak om een botsing tussen stad en land of trend en traditie. Wat hebben de plattelandsgemeenten bijvoorbeeld aan een regionaal Innovatieplatform? En waarom blijft elke gemeente in haar eigen bedrijfslocaties investeren, terwijl de regio inmiddels met een overschot aan industriegrond van zevenhonderd voetbalvelden kampt? Allemaal vraagstukken die je pas begrijpt als je Twentse tegenstellingen kent. Het is de vraag of ze ooit opgelost zullen worden. Misschien is het realistischer aan te nemen dat in het moderne Twente stad en land, trend en traditie en samenwerking en tegenwerking hand in hand gaan. Die tegenstellingen maken Twente authentiek – en ze zorgen ervoor dat de regio ook de Tukkers zelf blijft verbazen. •

Henk van Houtum
Radboud Universiteit
Nijmegen

column

Grijze scholen

In de gemeenteraadsverkiezingen was het een van de belangrijkste thema's: 'zwarte' en 'witte' scholen. De ene politicus drukte zich in het debat nog fermer uit dan de andere in het zoeken naar manieren om 'zwarte' en 'witte' scholen te mengen en scholen 'grijzer' te maken. Deze potige kleurpolitiek verbaast bijna niet meer, maar is natuurlijk verre van vanzelfsprekend. Zo worden in de meeste gevallen met zwart vooral Turkse en Marokkaanse Nederlanders bedoeld. Nochtans zijn zij doorgaans helemaal niet zwart maar lichtbruin. En ook wit is een zeer merkwaardige aanduiding voor de huidskleur van mensen. Ronduit lachwekkend is het als gesproken wordt over grijs. Mensen worden niet grijs, hoe je ze ook wil mengen. Grijze haren bestaan (weet ik), maar grijze leerlingen, grijze scholen en grijze wijken?

Belangrijker nog is de bedenkelijke moraliteit van deze kleurpolitiek. Het staatspaternalisme en integratiediscours hebben ons blijkbaar zo stevig in de greep dat de overheid mensen is gaan onderscheiden naar huidskleur. Het maken van dit zwart-wit onderscheid gaat er impliciet van uit dat wit de norm is, dat het bestaan van zwart als aparte categorie onwenselijk is en dat assimilatie van zwart in wit nodig is.

Dat dit kleuronderscheid qua huidskleuren van mensen feitelijk onjuist maar vooral ook moreel onfris is, hebben sommige gemeenten inmiddels ook door. Daarom wordt steeds vaker eufemistisch gesproken over de

Ik wens de nieuwgekozen raadleden en wethouders van harte kleurenblindheid toe

noodzaak van menging van 'kansarme' kinderen, wat dan vooral gebaseerd wordt op het opleidingsniveau van de ouders. Scholen worden dan onderworpen aan een quotum voor 'kansarme' leerlingen. Je zult maar op je ouderlijke afkomst gequoteerd worden, kansarm worden

genoemd, of als ouders gezien worden als voortbrengers van kansarme kinderen. Nodeloos discriminerend. Daarbij komt dat het maar zeer de vraag is of het opleidingsniveau van de ouders wel een causaal verband vertoont met de kwaliteiten van het kind. Heel wat kinderen van ouders met een lage opleiding zijn behoorlijk slim, en omgekeerd.

Kortom, in toenemende mate lijkt in het Nederlandse schoolkeuzebeleid een kind te worden beoordeeld op zaken waar het zelf niets aan kan doen, namelijk zijn/haar huidskleur en het woonadres en de opleiding van de ouders. Anders gezegd, het uitgangspunt is dus een discriminatie op afkomst, iets wat zich maar moeilijk laat rijmen met artikel 1 van de grondwet waarin dat juist verboden wordt. We zijn er allen bij gebaat dat de overheid ervoor zorgt dat ieder kind dezelfde kansen krijgt en alle scholen goed zijn. Maar als de overheid mensen voorziet van maatschappelijke stempels als zwart of kansarm teneinde integratie te bewerkstelligen, bestendigt en institutionaliseert ze daarmee juist de hokjes en stempels. Ik wens de nieuwgekozen raadsleden en wethouders van harte kleurenblindheid toe. •

'Het Twentse ros'

Overal in Twente kom je hem tegen: het Twentse ros. Over de herkomst van het ros (officieel: 'een steigerend paard van wit met de staart omhoog tegen een rode achtergrond') is veel gespeculeerd. Zo wordt het paard wel in verband gebracht met de Saksen

die vanuit het naburige Duitsland hun invloed over Twente lieten gelden. De witte schimmel zou Sleipnir zijn, het paard van Wodan, en daarmee een symbool van macht. Inderdaad zien we het Saksische ros terug in de wapens van de Duitse deelstaten Nordrhein-Westfalen en Niedersachsen (daar heeft het dier de staart omlaag). Het Twentse ros lijkt eerbiedwaardig en eeuwenoud, maar is in feite een reclamelogo uit het begin van de 20ste eeuw, dat stond voor 'made in Twente'. Het was namelijk bierbrouwer Meilink die het fiere ros als handelsmerk introduceerde op de flessen van zijn Hengelose Bierbrouwerij. Om zich van de concurrentie te onderscheiden gebruikten textielabrikanten als Van Heek en Stroink in de reclame eveneens het paard dat ze tijdens hun pleziertochtes door Westfalen hadden leren kennen. In het voetspoor van de ondernemers namen voorvechters van de Twentse identiteit het ros over: een symbool voor regionale trots.

De Hengelose Bierbrouwerij van Melik die het ros als handelsmerk gebruikte sloot in 1988, maar in 2007 zorgden een stel Twentse liefhebbers voor een tijdelijke comeback van het Hengelo Bier, uiteraard weer met het ros op het etiket.